

چرا زحمتکشان؟

هیئت نگارندگان «نگرش»

همانگونه که در سرسخن «نگرش» آمده، این نشریه می‌کوشد جایگاهی برای طرح اندیشه‌های نظری-سیاسی باشد که در راستای جامعه‌گرایی عدالتخواهانه، آزادی، دمکراسی، نوگرایی دمکراتیک و دفاع از منافع زحمتکشان باشد.

از ما می‌پرسند: چرا تأکید شما بر زحمتکشان است؟ آیا این حرفها کهنه نشده است؟ آیا استفاده از کلیشه‌های ایدئولوژیک قدیمی به روند آزادی و دمکراسی در ایران لطمه نمی‌زند؟

پاسخ ما به این پرسش‌ها آنست که مسایل اجتماعی تابع مد روز نیستند. بهمین دلیل بجای کهنگی و نو بودن، پسندیده‌تر است که در مورد «به روز» (آکتوئل) بودن یا «نابه روز» بودن آنها سخن گفته شود.

مسایل اجتماعی خارج از ذهن این یا آن فرد، این یا آن گروه، طبقه یا قشر اجتماعی بصورت واقعیت‌های عینی موجودند. ازینرو نفی و انکار آنها از میزان واقعی بودنشان نمی‌کاهد. بدین سبب نیز تلاش‌های رژیم‌های غیردمکراتیک در تاریخ معاصر ایران برای نادیده گرفتن مسأله‌های اجتماعی نه تنها از حدت آنها نکاسته، بلکه بدان افزوده است. رژیم پهلوی درست زمانی فروریخت که در اوج ادعای خود مبنی بر نزدیک شدن به «دروازه تمدن بزرگ» و حل مشکلات بزرگ اجتماعی بود. رژیم ج.ا درست زمانی به بن بست مطلق رسیده که دولتمردانش مدعی ایجاد نظامی هستند که به «انسان‌ها شأن و منزلت بخشیده» و «الگوی جدید»ی به بشریت ارائه کرده است.

یکی از مسایل اجتماعی که هم در رژیم سلطنتی و هم در رژیم فقاهتی از سوی صاحبان قدرت مورد بی‌توجهی قرار گرفته و در حال حاضر از حدت خاصی برخوردار است، وضعیت نابهنجار اکثریت مطلق مردم ایران است. ما از این اکثریت مطلق با صفت زحمتکش یاد می‌کنیم. در اینجا منظور آن بخش از مردم کشور ماست که به طبقه‌های فرودست و قشرهای میانی جامعه تعلق دارند و در روند تولید اجتماعی با اتکاء به نیروی کار خود اعم از کاریدی یا فکری زندگی خود را تأمین می‌کنند. بر این اساس کشاورزان، کارگران در مفهوم عام خود، گروه عظیمی از کارمندان، آموزگاران، استادان دانشگاه‌ها، مهندسان و پژوهشگران، هنرمندان، تولیدکنندگان خرده‌پا، گروهی از شاغلان در بخش‌های خدمات اعم از سستی و مدرن در شمار زحمتکشان بحساب می‌آیند.

بخش بزرگی از این گروه عظیم اجتماعی علیرغم سهم درجه اول در روند تولید و آفرینش ثروت اجتماعی، خود از میوه‌های آن بی‌بهره بوده و حتی کیفیت زندگی‌شان روزبروز بدتر می‌شود. طبق آمارهای رسمی ۶۰٪ مردم زیر خط فقر زندگی می‌کنند و ۲۰٪ مردم سرگرسنه بر بالین می‌نهند.

محرومیت زحمتکشان ایران تنها به گستره مادی محدود نمی‌شود. در نتیجه انباشت مشکلات اجتماعی و سیاست‌های سرکوبگرانه حکومت‌های دیکتاتوری طی ۸۰ سال اخیر، زحمتکشان ایران از محرومیت‌های معنوی ژرفی رنج می‌برند. پراکندگی و نبود تشکل‌های صنفی، کیفیت بد آموزشی، نبود ابتدایی‌ترین حقوق شهروندی مانند آزادی اندیشه، بیان، اجتماعات، تشکل، مطبوعات و ... موجب نازل ماندن سطح آگاهی زحمتکشان ایران در کلیت خود شده است. این سطح نازل آگاهی اجتماعی از جمله در عدم وقوف زحمتکشان به حقوق خود بازتاب می‌یابد. تصادفی نبود که محرومین جامعه ما که از شرایط زندگی در دوران رژیم پهلوی بجان آمده بودند، به آلترناتیوی بمراتب ارتجاعی‌تر و زحمتکش‌سئیزتر - یعنی حکومت بازاریان بزرگ، ملایان معطوف به قدرت و اوباشان - روی آوردند.

از آنچه گفته شد، آشکار می‌شود که:

اولاً طرح مسایل زحمتکشان حاصل دقت در وضعیت اجتماعی و اقتصادی جامعه است، نه نگرش از زاویه یک ایدئولوژی بسته. بهبود وضعیت یک جامعه در گروی بهبود وضعیت اجزای تشکیل دهنده این جامعه است. ازینرو دفاع از حقوق زحمتکشان دلیل میهن دوستانه و ملی دارد.

دوم اینکه مسایل زحمتکشان در حال حاضر جزو حادثترین مسایل اجتماعی‌اند و طبیعی است که موضوع فکری هر اندیشمند و نیروی اجتماعی با گرایش‌های انساندوستانه باشند. ازینرو دفاع از حقوق زحمتکشان دلیل نوع دوستانه اخلاقی دارد.

سوم اینکه نمی‌توان از دمکراسی و آزادی سخن گفت، ولی نسبت به سرنوشت اکثریت مطلق مردم ایران بی‌توجه بود. مفهوم‌هایی چون دمکراسی و آزادی در کشور ما هنگامی تحقق خواهند یافت که اکثریت افراد تشکیل دهنده جامعه ما از زندگی متعادل اعم از مادی و معنوی برخوردار باشند. ازینرو دفاع از حقوق زحمتکشان دلیل آزادیخواهانه و دمکراتیک دارد.

بنا به این دلایل ما از منافع و حقوق زحمتکشان سخن می‌گوییم و دفاع می‌کنیم.

در پایان لازم به تأکید است که برخورد ما با مقوله زحمتکشان از زاویه «رمانتیسیم سیاسی» نیست. چرا که چنین برخوردی به نتیجه‌گیری‌های دور از واقعیت نظیر قایل شدن رسالتی ویژه برای زحمتکشان یا گروهی از آنان خواهد انجامید، که بگواهی تجربه، پیش از هر چیز به منافع زحمتکشان زیان خواهد رساند. با توجه به تنوع خاستگاه اجتماعی زحمتکشان، تفاوت خواست‌های اجتماعی و سیاسی و سطح آگاهی بسیار ناهمگون آنان، نمی‌توان از رسالت ویژه زحمتکشان دم زد. ازینرو بحث ما بر سر حقوق و منافع عام زحمتکشان در چارچوب منافع ملی است، نه رسالت آنان.